

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/164/2007

STOSUNEK DO WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ I PRAW AUTORSKICH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECZNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

- ☐ Większość nabywców płyt i kaset (62%) potrafi odróżnić wyrób oryginalny od wytworzonego nielegalnie, co trzeci (34%) nie umie jednak tego dokonać. Jedynie połowa kupujących płyty i kasety (50%) przyznaje, że zwraca uwagę na to, czy pochodzą one z legalnych wytwórni. Prawie tyle samo osób (48%) nie przywiązuje do tego wagi.
- ☐ Mając wybór między droższym, oryginalnym produktem a tańszym, nieautoryzowanym nieznacznie więcej osób przyznaje, że kupiłoby raczej wyrób oryginalny (44%) niż wytworzony nielegalnie (42%).
- ☐ Dwie trzecie kupujących płyty i kasety (65%) wyraża przekonanie, że piractwo audiowizualne jest w pewnym stopniu usprawiedliwione zbyt wysokimi cenami oryginalnych produktów. Znacznie mniej osób (28%) potępia nieautoryzowane kopiowanie i sprzedawanie nośników, postrzegając je jako kradzież.
- ☐ Połowa kupujących muzykę, filmy, gry i programy komputerowe (51%) uważa nabywanie nieoryginalnych wyrobów za niewłaściwe, ale niemal dwie piąte (38%) jest odmiennego zdania.
- ☐ Wśród badanych nieznacznie przeważają osoby negatywnie oceniające kopiowanie i sprzedawanie płyt oraz kaset nad tymi, którzy są innego zdania i nie widzą w tym nic złego (43% wobec 38%).

Rosnąca dostępność nowych technologii – w szczególności komputerów oraz połączenia z internetem – stwarza większe możliwości korzystania z dóbr kultury. Jednocześnie znacznie prostsze stało się łamanie praw autorskich przy rozpowszechnianiu i pobieraniu – odpłatnie lub nieodpłatnie – cudzej własności intelektualnej. Wynika to w jakimś stopniu z poczucia anonimowości, rozproszenia kontroli, prawdopodobnie również ze zwykłej wygody, ponieważ dostęp do internetu umożliwia zdobycie pożądaných materiałów bez wychodzenia z domu. Wiele osób wyraża również przekonanie, że pliki multimedialne znalezione w internecie są w pewnym sensie niczyje, nie mają bowiem cech dobra materialnego, jak choćby opakowania, które sygnalizowałoby czyjaś własność. Ich rozpowszechnianie bez zgody autora wydaje się więc często mniej naganne i niejednokrotnie nie jest postrzegane jako łamanie obowiązujących reguł.

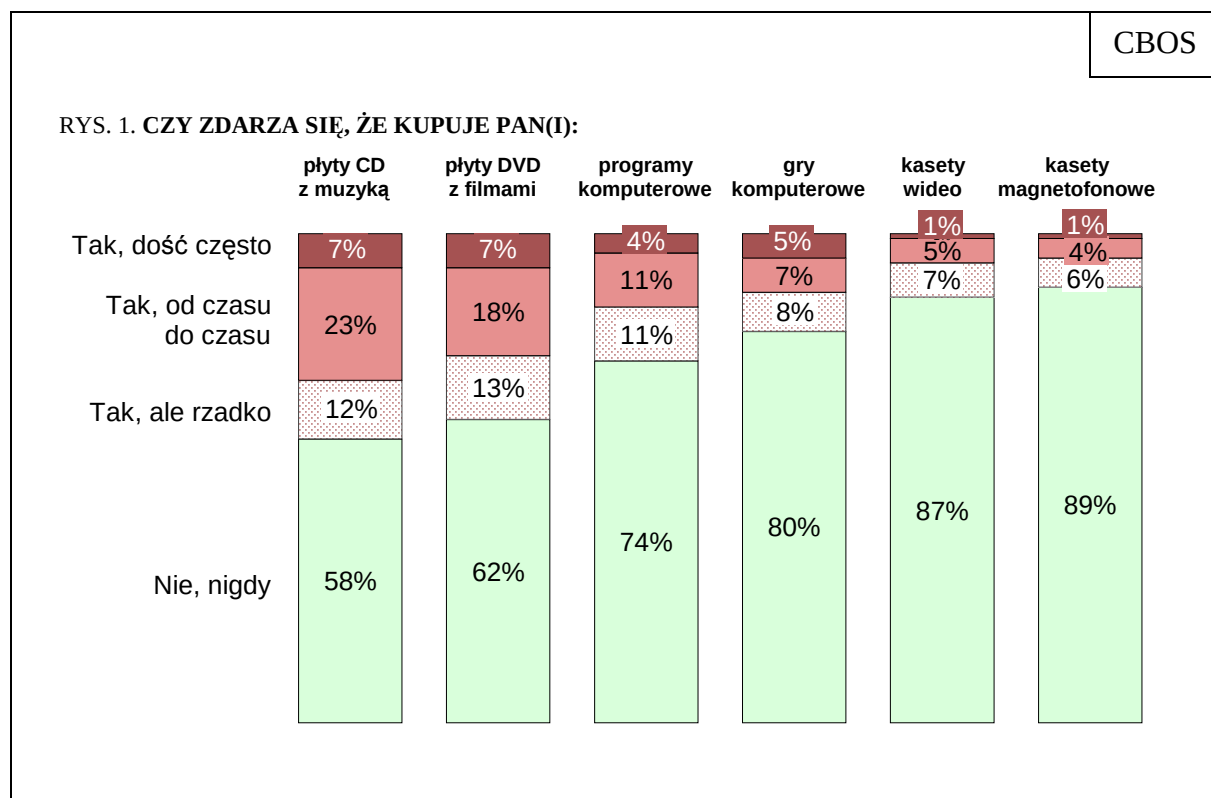
W październikowym sondażu¹ próbowaliśmy zdiagnozować stosunek Polaków do własności intelektualnej oraz prawa autorskiego w odniesieniu do utworów muzycznych, filmów, oprogramowania i gier komputerowych. O opinie zapytaliśmy ankietowanych, którzy zadeklarowali uprzednio nabycie co najmniej jednej z wymienionych wyżej kategorii produktów. Ponadto poprosiliśmy użytkowników internetu o wskazanie, jakie typy plików pobierają oni z sieci, oraz określenie, czy ściągane materiały są autoryzowane – rozpowszechniane za zgodą twórcy lub producenta – czy też nie.

CO I GDZIE POLACY KUPUJĄ?

Niewielu badanych przyznaje, że często dokonuje zakupu któregoś z wymienionych w ankiecie produktów, takich jak: kasety magnetyczne (wideo i magnetofonowe), nowsze technologicznie płyty muzyczne CD oraz DVD z filmami czy też aplikacje i gry komputerowe. Najbardziej popularne, jak wynika z uzyskanych deklaracji, są muzyczne płyty

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (209) zrealizowano w dniach 10–14 października 2007 roku na liczącej 1385 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

kompaktowe, które kupuje ponad dwie piąte dorosłych (42%), w tym 7% często, prawie co czwarty czasami (23%), natomiast co ósmy (12%) rzadko. Nieco rzadziej nabywane są nośniki DVD zawierające filmy (38%). Programy komputerowe kupuje jedna czwarta badanych (26%), a co piąty (20%) przyznaje, że co najmniej sporadycznie nabywa gry komputerowe. Dwa ostatnie pod względem popularności nośniki to kasety magnetyczne. Zdecydowanie najrzadziej Polacy zaopatrują się obecnie w kasety wideo i taśmy magnetofonowe.

Porównując najnowsze wyniki z uzyskanymi w poprzednim sondażu, przeprowadzonym ponad osiem lat temu, dostrzegamy, że zmalała liczba osób nabywających przynajmniej jeden z przedstawionych produktów. W badaniu z 1999 roku grupa ta stanowiła ponad połowę ogółu (55%), obecnie zaś niespełna połowę (49%). Biorąc pod uwagę fakt, że coraz więcej gospodarstw domowych posiada sprzęt niezbędny do korzystania z tego typu produktów, jest to spadek dość zaskakujący². Można go tłumaczyć z jednej strony

² Zob. komunikat CBOS „Wyposażenie gospodarstw domowych w dobra użytku trwałego”, wrzesień 2007. Wynika z niego, że magnetowid (wideo) posiada 58% gospodarstw, odtwarzacz płyt kompaktowych 55%, komputer 52%, odtwarzacz płyt DVD 51%, magnetofon 48%.

większą powszechnością usługi połączenia z internetem (niektórzy odbiorcy tego typu produktów prawdopodobnie zaprzestali zakupów pobierając pliki audiowizualne i aplikacje komputerowe z sieci), z drugiej zaś – zmianą na rynku nośników, a dokładniej wyparciem z rynku kaset magnetycznych (szczególnie magnetofonowych) przez nowsze technologicznie płyty kompaktowe. Jeszcze osiem lat temu kasety były nabywane częściej niż płyty prawdopodobnie ze względu na bardziej przystępną cenę i większą powszechność odpowiednich odtwarzaczy. Kupowała je wówczas blisko połowa społeczeństwa (49%). Ponadto znacząco zmniejszyło się również zainteresowanie kasetami wideo, w które zaopatruje się obecnie o połowę mniej osób niż osiem lat temu. Odnotowujemy natomiast wzrost odbiorców materiałów zamieszczonych na płytach kompaktowych. Zwiększył się również odsetek zaopatrujących się w oprogramowanie i gry komputerowe, co wynika z rosnącej liczby gospodarstw domowych posiadających komputer.

Tabela 1

Czy zdarza się, że kupuje Pan(i):	Tak		Nie	
	VIII '99	X '07	VIII '99	X '07
	w procentach			
- kasety wideo	26	13	74	87
- kasety magnetofonowe	49	12	51	89
- płyty CD z muzyką*	18	42	72	58
- płyty DVD z filmami*		38		62
- programy komputerowe**	13	26	87	74
- gry komputerowe**		20		80
* W 1999 roku pytano ogólnie o „płyty kompaktowe”				
** W 1999 roku programy komputerowe i gry komputerowe stanowiły jedną kategorię				

Wśród odbiorców wymienionych produktów częściej są osoby lepiej wykształcone, mieszkające w większych miastach oraz dobrze oceniające własne warunki materialne. Ponadto kupują je zazwyczaj młodszy respondenci, uczniowie i studenci. Jedynie zainteresowanie kasetami magnetofonowymi nie jest w istotny sposób zróżnicowane ze względu na wiek. Można również zauważyć, że wszystkie te produkty, oprócz kaset magnetofonowych, nieco częściej znajdują nabywców wśród mężczyzn niż w grupie kobiet.

Osoby, które zadeklarowały, że kupują wybrane typy produktów, poprosiliśmy o wskazanie, gdzie się w nie zaopatrują. Najbardziej popularnym miejscem zakupu kaset, płyt oraz gier komputerowych są duże wielobranżowe sklepy, a dopiero po nich – sklepy

specjalistyczne. Jedynie nabywcy programów komputerowych częściej niż w supermarketach zaopatrują się w wyspecjalizowanych sklepach. Supermarkety stają się zresztą obecnie bardziej popularnym miejscem dokonywania tego typu zakupów niż osiem lat temu, wówczas bowiem przeważał wybór sklepów profilowanych. Amatorzy kaset audio częściej niż użytkownicy innych nośników poszukują ich na giełdach i bazarach. W przypadku odbiorców płyt kompaktowych audio, audiowideo oraz aplikacji komputerowych dość popularne, jak wynika z deklaracji, jest nabywanie tych produktów za pośrednictwem internetu; wśród odbiorców filmów na płytach DVD jest to bardziej preferowana metoda niż zakupy w sklepach ukierunkowanych na te towary. Warto podkreślić, że w badaniu z 1999 roku – w odróżnieniu od obecnej sytuacji – właściwie nikt nie deklarował, że kupuje któryś z tych produktów przez internet.

Tabela 2

Miejsce (lub sposób) zakupu wymienionych towarów	Kasety video (N=173)	Kasety magnetofonowe (N=148)	Płyty CD z muzyką (N=579)	Płyty DVD z filmami (N=509)	Programy komputerowe (N=355)	Gry komputerowe (N=261)
	w procentach					
Sklepy specjalistyczne – muzyczne, z oprogramowaniem komputerowym	35	32	42	29	53	40
Duże wielobranżowe sklepy, supermarkety	64	60	51	55	34	45
Targowiska, bazary, giełdy	13	21	13	11	7	8
Stoiska uliczne	1	5	2	2	2	2
Od akwizytorów, domokrażców	0	0	0	0	0	0
Sprzedaż wysyłkowa	2	4	5	3	2	3
Kupuję je dołączone do czasopism muzycznych, komputerowych itp.	13	1	12	12	15	15
Za pośrednictwem internetu	1	7	25	34	27	29
Trudno powiedzieć	1	1	0	0	1	1
Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazywać różne miejsca, w których robią zakupy						

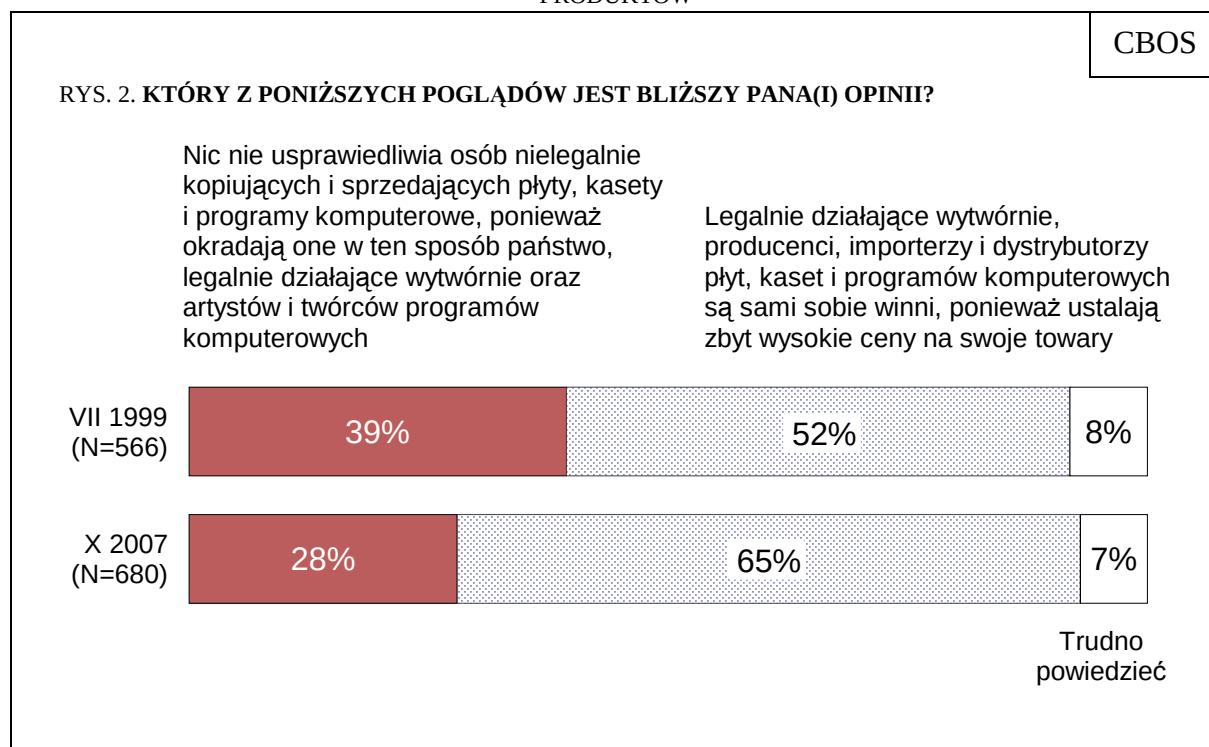
OPINIE O PIRACTWIE AUDIOWIZUALNYM, FONOGRAFICZNYM I KOMPUTEROWYM

Jeśli rozważa się piractwo w kategoriach przywłaszczenia sobie pewnej własności intelektualnej i czerpania zysku z jej powielania i rozpowszechniania bez zgody autora, to ocena moralna jest raczej jednoznaczna. Gdy jednak do sądów etycznych wprowadza się

dodatkowy aspekt, a więc cenę oryginalnych produktów, która niejednokrotnie jest barierą uniemożliwiającą dostęp do pewnych dóbr kultury, jak choćby utworów muzycznych czy filmów, wówczas moralny wymiar zjawiska w odczuciu społecznym może nie być już tak oczywisty.

Osoby kupujące co najmniej jeden z wymienionych wcześniej produktów poprosiliśmy o wskazanie, który z dwóch poglądów na zjawisko piractwa medialnego jest bliższy ich przekonaniom. Większość ankietowanych z tej grupy (65%) uważa, że piractwo jest niejako usprawiedliwione, ponieważ producenci, wytwórnie i dystrybutorzy ustalają zbyt wysokie ceny na swoje towary. Ponad jedna czwarta natomiast (28%) potępia czerpanie zysku ze sprzedaży nielegalnie skopiowanych nośników, postrzegając piractwo jako okradanie artystów, producentów, a także państwa. W porównaniu z wynikami sondażu sprzed ośmiu lat można zauważyć, że obecnie Polacy częściej są skłonni legitymizować i usprawiedliwiać piractwo medialne, jednocześnie zaś rzadziej podzielają stanowisko krytyczne, dezaprobujące łamanie praw autorskich.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE KUPUJĄ CO NAJMNIEJ JEDEN Z WYMIENIONYCH PRODUKTÓW

Niemal we wszystkich kategoriach społeczno-demograficznych przeważa pogląd, że winę za piractwo ponoszą wytwórnie, producenci i dystrybutorzy. Opinia ta jest bardziej

powszechna w młodszym pokoleniu, podczas gdy wśród nieco starszych badanych stosunkowo częsta jest dezaprobatą takich działań i stawianie piractwa na równi z kradzieżą. Relatywnie często dezaprobatę wyrażają także ludzie najlepiej wykształceni.

Ankietowanych poprosiliśmy o ocenę dwóch stron zjawiska łamania praw autorskich – nielegalnego powielania i sprzedawania skopiowanych materiałów oraz kupowania dóbr wytworzonych w ten sposób.

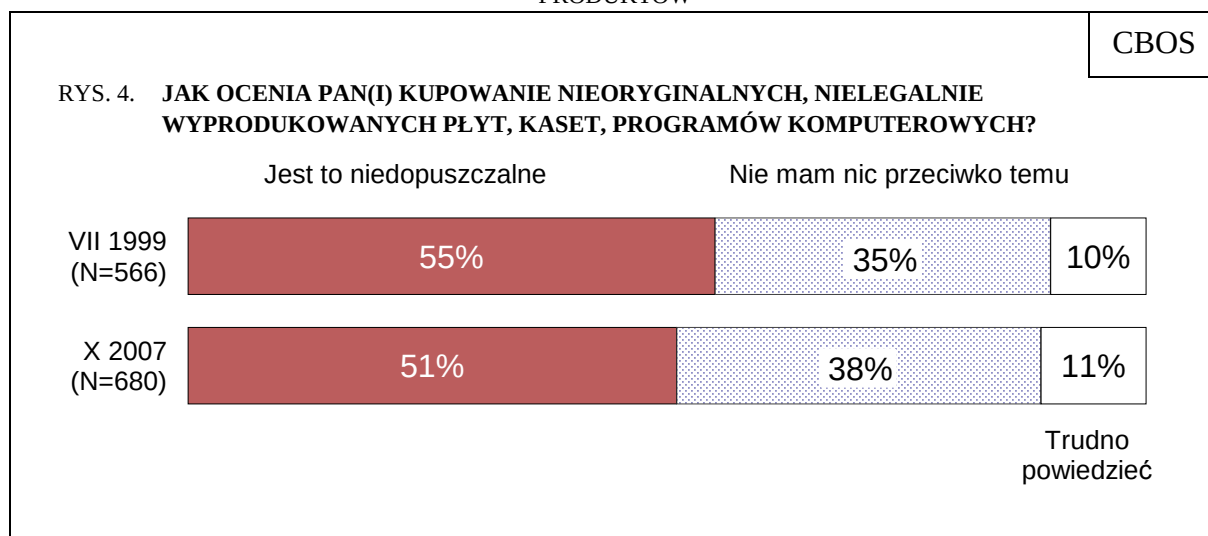
Ponad dwie piąte respondentów (43%) uważa za niedopuszczalne powielanie i sprzedawanie materiałów audio, wideo oraz oprogramowania komputerowego. Jednak niewiele mniej osób (38%) jest odmiennego zdania. Stosunkowo duża grupa badanych (19%) nie potrafi wyrazić opinii w tej sprawie. Od 1999 roku wzrosła (o 6 punktów) grupa przyzwalająca na sprzedaż pirackich produktów, przy czym aż o 14 punktów zmalała liczba osób, które nie akceptują takiego działania.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE KUPUJĄ CO NAJMNIEJ JEDEN Z WYMIENIONYCH PRODUKTÓW

Bardziej surowo oceniają ankietowani kupowanie nielegalnie skopiowanych produktów. Co drugi (51%) uznaje takie zachowanie za niewłaściwe, chociaż podobnie jak w kwestii sprzedaży nieoryginalnych produktów aż dwie piąte (38%) nie ma nic przeciwko temu. Co dziewiąty respondent (11%) nie potrafi ustosunkować się do tej kwestii.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE KUPUJĄ CO NAJMNIEJ JEDEN Z WYMIENIONYCH PRODUKTÓW

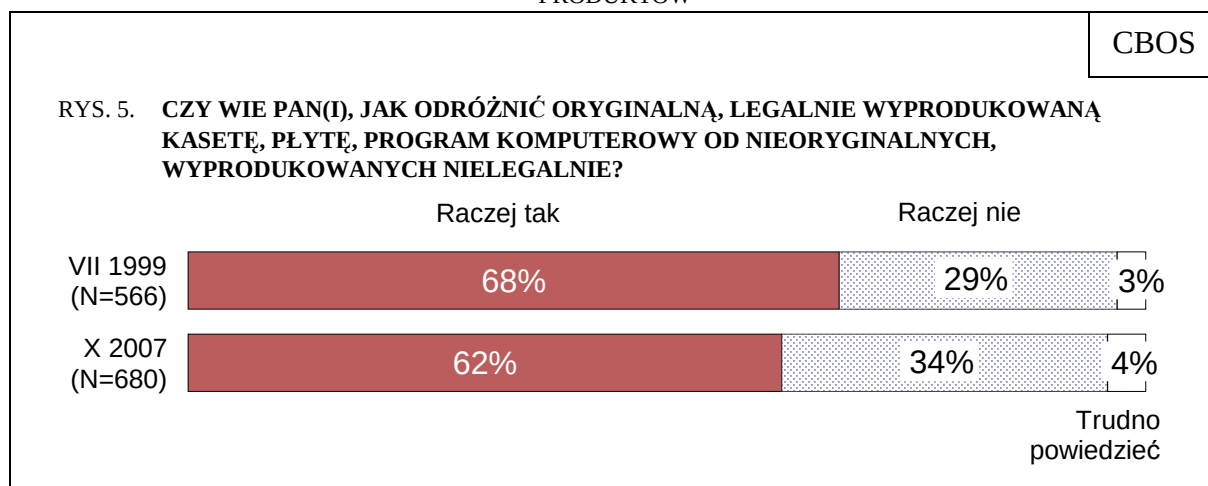
Postawę wobec kopiowania oraz sprzedawania pirackich produktów, jak również ich nabywania istotnie kształtuje wiek respondentów, poziom wykształcenia oraz w pewnym stopniu wielkość miejsca zamieszkania. Ludzie młodzi, w tym także uczniowie i studenci, częściej akceptują piractwo medialne, natomiast im badani są starsi, tym częściej wyrażają dezaprobatę w tej kwestii. Brak poparcia dla sprzedawania i nabywania nielegalnie skopiowanych nośników jest relatywnie częsty wśród osób z wyższym wykształceniem, kadry kierowniczej i inteligencji. Natomiast stosunkowo częste przyzwolenie na takie zachowania deklarują mieszkańcy wsi oraz największych aglomeracji miejskich.

PRAKTYKA

Ankietowanych zapytaliśmy o umiejętność odróżnienia produktów autoryzowanych od nieautoryzowanych oraz o to, czy przykładają wagę do tego, żeby kupować legalnie wyprodukowane płyty, kasety oraz programy.

Większość nabywców płyt lub kaset (62%) twierdzi, że potrafi odróżnić wyroby oryginalne od wytworzonych nielegalnie. Co trzeci badany (34%) nie ma jednak takiej wiedzy. Może dziwić fakt, że od poprzedniego pomiaru (z 1999 roku) zmalała liczba osób przyznających, że umieją dokonać takiego rozróżnienia, natomiast zwiększyła się grupa charakteryzująca się niewiedzą w tej sprawie.

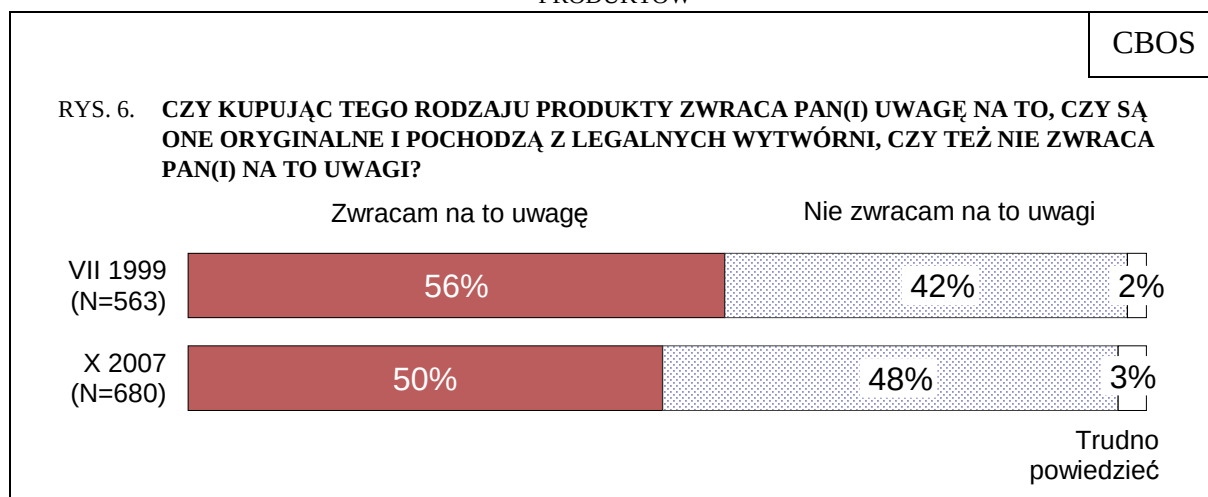
ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE KUPUJĄ CO NAJMNIEJ JEDEN Z WYMIENIONYCH PRODUKTÓW

Umiejętność odróżnienia oryginałów od nielegalnych kopii jest bardziej powszechna wśród najmłodszych respondentów, uczniów i studentów, mieszkańców największych miast oraz osób z wyższym wykształceniem. Ponadto nieco częściej do posiadania takiej wiedzy przyznają się mężczyźni niż kobiety.

Wraz ze wzrostem liczby odbiorców materiałów audiowizualnych i aplikacji komputerowych, którzy nie potrafią rozpoznać nielegalnych wyrobów, mamy jednocześnie do czynienia z rosnącą obojętnością wobec statusu nabywanych produktów. Z uzyskanych deklaracji wynika, że nabywcy przynajmniej jednego z przedstawionych przez nas typów produktów są w tej kwestii podzieleni – dokładnie połowa przyznaje, że zwraca uwagę na to, czy kupowane płyty lub kasety są oryginalne (50%), niewielu mniej zaś (48%) twierdzi, iż nie przykładają do tego wagi.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE KUPUJĄ CO NAJMNIEJ JEDEN Z WYMIENIONYCH PRODUKTÓW

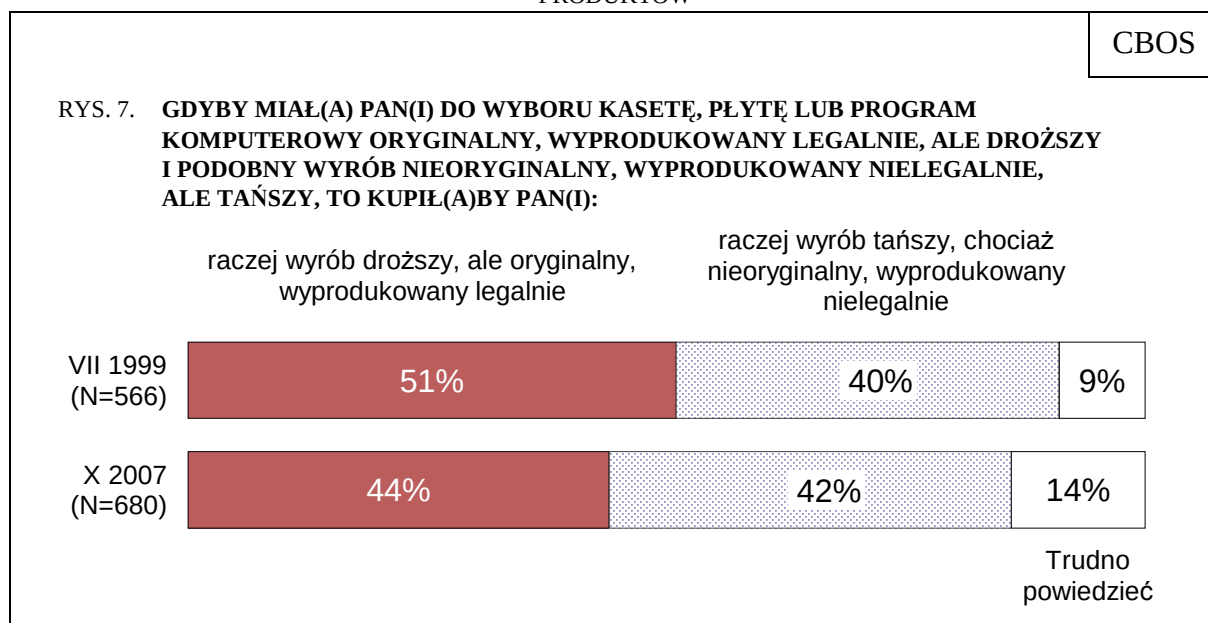
Relatywnie rzadziej uwagę do legalności nabywanych produktów przywiązuje najmłodsze pokolenie badanych (mimo że w zdecydowanej większości potrafią oni odróżnić nośnik oryginalny od pirackiego) oraz mieszkańcy wsi. Oryginalność kupowanych wyrobów jest natomiast bardziej istotna dla starszych respondentów, najlepiej wykształconych, kadry kierowniczej i inteligencji, mieszkańców dużych miast (od 101 do 500 tys.), ludzi o dochodach powyżej 1200 zł *per capita* oraz dobrze oceniających własne warunki bytu. Należy dodać, że odbiorcy zwracający uwagę na legalność nabywanych dóbr w zdecydowanej większości potrafią odróżnić wyroby autoryzowane od nieautoryzowanych, natomiast wśród tych, którzy przyznają, iż nie interesuje ich status kupowanych płyt i kaset, umiejętność ta nie jest tak powszechna.

Tabela 3

Czy kupując tego rodzaju produkty zwraca Pan(i) uwagę na to, czy są one oryginalne i pochodzą z legalnych wytwórni, czy też nie zwraca Pan(i) na to uwagi?	Czy wie Pan(i), jak odróżnić oryginalną, legalnie wyprodukowaną kasety, płytę, program komputerowy od nieoryginalnych, wyprodukowanych nielegalnie?		
	Raczej tak	Raczej nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwracam na to uwagę	82	14	4
Nie zwracam na to uwagi	43	55	2
Trudno powiedzieć	33	37	30

Ankietowanych zapytaliśmy również, jaki produkt kupiliby mając wybór między droższym i jednocześnie oryginalnym a tańszym, jednak wytworzonym nielegalnie. Wyrób droższy, oryginalny wybrałoby 44% odbiorców płyt i kaset. Po nieoryginalny i zarazem tańszy sięgnęłaby nieznacznie mniejsza grupa – 42%. W stosunku do pomiaru z 1999 roku, obecnie zauważalnie rzadziej padają deklaracje wskazujące na wybór autoryzowanego nośnika (spadek o 7 punktów). Dodatkowo stosunkowo wielu badanych nie potrafi udzielić na to pytanie odpowiedzi.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE ZADEKLAROWAŁY, ŻE KUPUJĄ CO NAJMNIEJ JEDEN Z WYMIENIONYCH PRODUKTÓW

Częstość deklaracji kupna oryginalnego produktu wzrasta wraz z wiekiem ankietowanych. Autoryzowaną płytę czy kasetę względnie często byliby także skłonni wybrać ludzie z wyższym wykształceniem. Osoby mieszkające na wsi i w największych aglomeracjach miejskich, robotnicy wykwalifikowani, a także uczniowie i studenci stosunkowo często przyznają, że w sytuacji wyboru kupiliby wyrób tańszy, nieoryginalny.

Skłonność do wyboru produktu oryginalnego jest w dość dużym stopniu uwarunkowana przez krytyczne opinie – z jednej strony o nabywaniu produktów pirackich (V Cramera = 0,42), z drugiej zaś o nielegalnym ich wytwarzaniu i odpłatnym rozpowszechnianiu (V Cramera = 0,40).

Tabela 4

Jak ocenia Pan(i) kupowanie nieoryginalnych, nielegalnie wyprodukowanych płyt, kaset, programów komputerowych?	Gdyby miał(a) Pan(i) do wyboru kasetę, płytę lub program komputerowy oryginalny, wyprodukowany legalnie, ale droższy i podobny wyrób nieoryginalny, wyprodukowany nielegalnie, ale tańszy, to kupił(a)by Pan(i):		
	raczej wyrób droższy, oryginalny	raczej wyrób tańszy, nieoryginalny	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Jest to niewłaściwe	68	22	10
Nie mam nic przeciwko temu	18	73	9
Trudno powiedzieć	21	35	44

Tabela 5

Jaki jest Pana(i) osobisty stosunek do nielegalnego kopiowania, przegrywania kaset, płyt, programów i sprzedawania ich po niższych cenach? Czy, Pana(i) zdaniem, jest to niedopuszczalne czy też nie ma Pan(i) nic przeciwko temu?	Gdyby miał(a) Pan(i) do wyboru kasety, płytę lub program komputerowy oryginalny, wyprodukowany legalnie, ale droższy i podobny wyrób nieoryginalny, wyprodukowany nielegalnie, ale tańszy, to kupił(a)by Pan(i):		
	raczej wyrób droższy, oryginalny	raczej wyrób tańszy, nieoryginalny	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Jest to niedopuszczalne	69	21	10
Nie mam nic przeciwko temu	21	71	8
Trudno powiedzieć	33	33	34

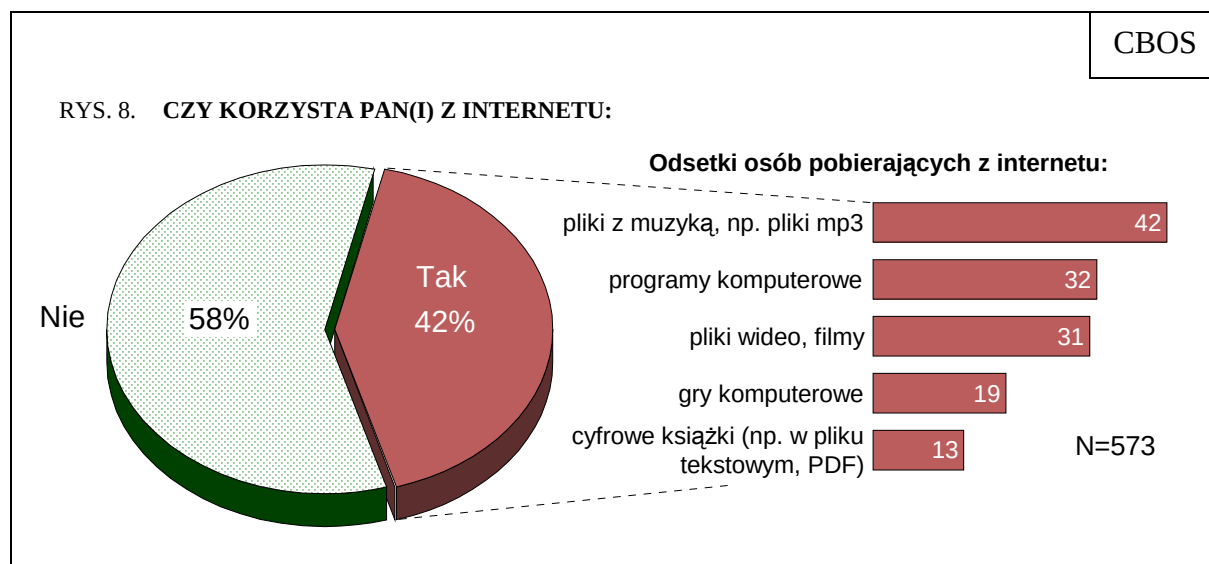
Nieco słabszy związek ($V \text{ Cramera} = 0,31$) istnieje pomiędzy wyborem produktu – legalnego lub nielegalnego – a ogólnym poglądem na piractwo. Przeważająca większość badanych, którzy nie dostrzegają żadnego usprawiedliwienia dla kopiowania i rozpowszechniania materiałów audio, audiowideo i aplikacji komputerowych, przyznaje, że wybrałaby wyrób oryginalny, choć droższy. W przypadku odbiorców, którzy usprawiedliwiają piractwo wysokimi cenami produktów, prawie trzy piąte skłaniałoby się do wyboru tańszego, nieautoryzowanego wyrobu.

Tabela 6

Który z poniższych poglądów jest bliższy Pana(i) opinii?	Gdyby miał(a) Pan(i) do wyboru kasety, płytę lub program komputerowy oryginalny, wyprodukowany legalnie, ale droższy i podobny wyrób nieoryginalny, wyprodukowany nielegalnie, ale tańszy, to kupił(a)by Pan(i):		
	raczej wyrób droższy, oryginalny	raczej wyrób tańszy, nieoryginalny	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Nic nie usprawiedliwia osób nielegalnie kopiujących i sprzedających płyty, kasety i programy komputerowe, ponieważ okradają one w ten sposób państwo, legalnie działające wytwórnie oraz artystów i twórców programów komputerowych	74	16	10
Legalnie działające wytwórnie, producenci, importerzy i dystrybutorzy płyt, kaset i programów komputerowych są sami sobie winni, ponieważ ustalają zbyt wysokie ceny na swoje towary	31	57	12
Trudno powiedzieć	51	16	33

POBIERANIE PLIKÓW Z SIECI

Kolejną kwestią, o którą zapytaliśmy, było pobieranie z internetu plików audio, wideo, programów komputerowych oraz gier. Korzystanie z internetu deklaruje niewiele ponad dwie piąte badanych (42%). Są to najczęściej ludzie młodzi, mieszkańcy większych miast, lepiej wykształceni, o wyższych dochodach na osobę w gospodarstwie domowym. Internautów poprosiliśmy o wskazanie plików pobieranych z sieci. Najwięcej osób łączących się z internetem pobiera pliki muzyczne (42%). Podobnie liczebnie grupy ściągają z sieci aplikacje komputerowe (32%) oraz filmy (31%). Tylko co piąty (19%) pobiera gry komputerowe. Najmniejszą popularność pod tym względem mają cyfrowe książki w plikach tekstowych – pobiera je z sieci zaledwie co ósmy użytkownik (13%).

Pobieranie z internetu przynajmniej jednej z wymienionych wyżej kategorii plików zależy głównie od wieku badanych. Im są młodszy, tym większe prawdopodobieństwo, że ściągają z sieci tego typu materiały. Muzykę oraz filmy stosunkowo często pobierają ludzie najslabiej wykształceni, a programy komputerowe i e-booki badani z wykształceniem wyższym. Pobieranie plików audio, wideo oraz aplikacji komputerowych jest bardziej charakterystyczne dla mężczyzn niż dla kobiet; różnica ta jest najlepiej widoczna w przypadku gier oraz programów, którymi kobiety, jak wynika z deklaracji, interesują się znacznie rzadziej niż mężczyźni.

Osoby pobierające poszczególne kategorie plików pytaliśmy o status tych materiałów – czy są one autoryzowane, czy też rozpowszechniane w sieci bez zgody twórcy, producenta lub wydawcy. Z uzyskanych deklaracji wynika, że najczęściej pobieranymi plikami nieautoryzowanymi są pliki wideo (48%), a zaraz po nich utwory muzyczne, np. w popularnym formacie „mp3”. Jeśli chodzi o programy czy gry komputerowe, to mniejsza grupa ich odbiorców decyduje się na pobieranie nieautoryzowanych kopii (41%), pozostali zaś ściągają darmowe, demonstracyjne lub zakupione przez siebie wersje aplikacji (51%). Najwyższy odsetek odpowiedzi przeczących jest w grupie pobierających cyfrowe książki – 58% spośród nich przyznaje, że nie pobiera nieautoryzowanych wersji. Warto zwrócić uwagę, że w przypadku każdej z grup odbiorców relatywnie często pojawiają się wątpliwości co do statusu pobieranych plików (odpowiedzi „trudno powiedzieć”), co wynika albo z braku wiedzy na temat własności ściąganych materiałów, albo z niechęci do przyznania się, że są to dobra rozpowszechniane nielegalnie.

Tabela 7 Odpowiedzi osób, które zadeklarowały, że pobierają daną kategorię plików z internetu

Czy zdarza się, że pobiera Pan(i) nieautoryzowane (tzn. takie, których twórca, producent nie wyraził zgody na taki sposób ich rozpowszechniania):	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba respondentów
	w procentach			
- pliki wideo, filmy	48	41	10	N=176
- pliki z muzyką, np. pliki mp3	45	45	10	N=240
- gry komputerowe	44	48	8	N=111
- programy komputerowe	41	51	8	N=181
- cyfrowe książki (np. w pliku tekstowym, PDF)	35	58	7	N=74

Społeczny stosunek do piractwa medialnego jest obecnie, niestety, bardziej przychylny i mniej restrykcyjny niż osiem lat temu. Częściej niż w 1999 roku Polacy są skłonni usprawiedliwiać piractwo, dopuszczać zarówno sprzedawanie nielegalnie sporządzonych kopii, jak i ich kupowanie. Rzadziej niż osiem lat temu zwracają uwagę na oryginalność kupowanych nośników, natomiast grupa osób deklarujących, że nabyłyby oryginalny produkt

mimo jego ceny, jest prawie tak samo liczna jak grupa gotowych kupić tańszy wyrób piracki. Dużą rolę w podejściu do własności intelektualnej i percepcji piractwa odgrywa wiek odbiorców płyt i kaset. Młodszy traktują zjawisko piractwa bardziej ulgowo niż starsze pokolenia – częściej nie zwracają uwagi na oryginalność kupowanych nośników, mimo że bardziej powszechna jest wśród nich umiejętność odróżnienia oryginału od wyrobu pirackiego; częściej także deklarują wybranie tańszej, nielegalnej kopii niż oryginalnego, droższego produktu. Jednocześnie to właśnie młodzi ludzie są głównymi odbiorcami filmów i muzyki, jak również w przeważającej większości korzystają z internetu i pobierają pliki z sieci.

Opracował
Michał FELIKSIĄK

A N E K S

Tabela 1. Który z poniższych poglądów jest bliższy Pana(i) opinii? 1 - Nic nie usprawiedliwia osób nielegalnie kopiujących i sprzedających płyty, kasety i programy komputerowe, ponieważ okradają one w ten sposób państwo, legalnie działające wytwórnie oraz artystów i twórców programów komputerowych; 2 - Legalnie działające wytwórnie, producenci, importerzy i dystrybutorzy płyt, kaset i programów są sami sobie winni, ponieważ ustalają zbyt wysokie ceny na swoje towary

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	65	7	680
Płeć				
Mężczyźni	26	68	6	353
Kobiety	29	62	9	327
Wiek				
18-24 lat	17	75	8	149
25-34	27	67	6	200
35-44	31	66	3	143
45-54	32	58	9	119
55-64	38	46	16	54
65 lat i więcej	38	53	9	16
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	72	6	200
Miasto do 20 tys.	35	54	10	86
20-100 tys.	33	61	7	142
101-500 tys.	33	58	9	128
501 tys.i więcej mieszk.	20	73	7	125
Wykształcenie				
Podstawowe	21	73	6	88
Zasadnicze zawodowe	31	61	8	139
Średnie	24	68	7	299
Wyższe	36	57	7	154
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	56	7	84
Prac.umysł.niż.szczebla	32	61	7	99
Pracownicy fiz.- umysł.	25	63	11	71
Robotnicy wykwalifikowani	24	70	7	93
Robotnicy niewykwalifik.	25	73	1	54
Rolnicy	10	90	0	11
Pracujący na własny rach.	38	56	6	54
Bierni zawodowo				
Renciści	21	76	3	25
Emeryci	31	50	19	41
Uczniowie i studenci	20	72	8	76
Bezrobotni	19	76	5	41
Gospodynie domowe i inni	35	59	6	31
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	35	60	5	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	34	54	12	67
sekt. pryw. poza rolnict.	24	69	7	235
prywatnym gosp. rolnym	22	78	0	16
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	44	51	6	38
301-500	22	70	7	75
501-900	25	69	7	131
901-1200	36	61	3	87
Powyżej 1200 zł	29	64	7	124
Ocena własnych war. mater.				
Złe	22	69	9	97
Średnie	25	68	8	285
Dobre	32	61	7	298
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	51	45	4	23
Raz w tygodniu	31	61	8	318
1-2 razy w miesiącu	25	68	7	110
Kilka razy w roku	17	73	10	149
W ogóle nie uczestniczy	31	67	2	78
Poglądy polityczne				
Lewica	26	66	8	112
Centrum	30	63	7	225
Prawica	31	63	6	255
Trudno powiedzieć	17	74	9	88

Tabela 2. Jaki jest Pana(i) osobisty stosunek do nielegalnego kopiowania, przegrywania kaset, płyt, programów i sprzedawania ich po niższych cenach? Czy, Pana(i) zdaniem, jest to niedopuszczalne czy też nie ma Pan(i) nic przeciwko temu? 1 - Jest to niedopuszczalne;
2 - Nie mam nic przeciwko temu

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	38	19	679
Płeć				
Mężczyźni	41	41	18	351
Kobiety	45	35	20	327
Wiek				
18-24 lat	30	52	18	149
25-34	36	44	20	199
35-44	45	33	22	143
45-54	53	30	17	119
55-64	72	13	15	54
65 lat i więcej	63	24	13	16
Miejsce zamieszkania				
Wieś	38	44	19	200
Miasto do 20 tys.	48	35	17	84
20-100 tys.	48	35	17	142
101-500 tys.	52	30	18	128
501 tys. i więcej mieszk.	33	44	23	125
Wykształcenie				
Podstawowe	32	51	17	88
Zasadnicze zawodowe	41	45	14	139
Średnie	41	38	21	299
Wyższe	54	25	20	153
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	56	25	19	82
Prac.umysł.niż.szczebła	44	29	27	99
Pracownicy fiz.- umysł.	39	44	17	71
Robotnicy wykwalifikowani	35	49	16	93
Robotnicy niewykwalifik.	29	52	20	54
Rolnicy	30	39	31	11
Pracujący na własny rach.	52	31	17	54
Bierni zawodowo				
Renciści	67	25	8	25
Emeryci	65	18	17	41
Uczniowie i studenci	32	51	17	76
Bezrobotni	36	48	16	41
Gospodynie domowe i inni	42	42	17	31
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	52	26	21	150
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	50	35	14	67
sekt. pryw. poza rolnict.	31	48	21	235
prywatnym gosp. rolnym	40	38	21	16
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	49	34	17	38
301-500	41	42	16	75
501-900	41	39	20	131
901-1200	47	42	11	87
Powyżej 1200 zł	45	31	24	123
Ocena własnych war. mater.				
Złe	35	41	24	97
Średnie	41	39	20	285
Dobre	48	36	16	297
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	88	4	8	23
Raz w tygodniu	46	34	20	318
1-2 razy w miesiącu	44	40	16	110
Kilka razy w roku	29	53	18	148
W ogóle nie uczestniczy	44	35	21	78
Poglądy polityczne				
Lewica	39	39	23	112
Centrum	43	38	19	224
Prawica	47	37	16	255
Trudno powiedzieć	36	42	22	88

Tabela 3. Jak ocenia Pan(i) kupowanie nieoryginalnych, nielegalnie wyprodukowanych płyt, kaset, programów komputerowych?
1 - Jest to niedopuszczalne; 2 - Nie mam nic przeciwko temu

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	38	11	680
Płeć				
Mężczyźni	49	40	12	353
Kobiety	53	36	11	327
Wiek				
18-24 lat	39	52	10	149
25-34	46	42	12	200
35-44	57	33	10	143
45-54	56	29	15	119
55-64	71	18	10	54
65 lat i więcej	64	27	9	16
Miejsce zamieszkania				
Wieś	44	45	11	200
Miasto do 20 tys.	57	30	13	86
20-100 tys.	60	30	9	142
101-500 tys.	58	34	8	128
501 tys.i więcej mieszk.	39	44	17	125
Wykształcenie				
Podstawowe	48	46	6	88
Zasadnicze zawodowe	47	48	5	139
Średnie	48	38	15	299
Wyższe	63	24	13	154
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	68	22	10	84
Prac.umysł.niż.szczebła	54	25	21	99
Pracownicy fiz.- umysł.	51	43	5	71
Robotnicy wykwalifikowani	42	51	7	93
Robotnicy niewykwalifik.	43	46	11	54
Rolnicy	30	50	21	11
Pracujący na własny rach.	54	30	16	54
Bierni zawodowo				
Renciści	60	38	3	25
Emeryci	69	21	10	41
Uczniowie i studenci	39	50	10	76
Bezrobotni	43	45	12	41
Gospodynie domowe i inni	42	48	11	31
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	57	28	15	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	58	36	6	67
sekt. pryw. poza rolnict.	46	42	12	235
prywatnym gosp. rolnym	43	43	14	16
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	51	44	5	38
301-500	51	42	8	75
501-900	51	38	11	131
901-1200	54	42	4	87
Powyżej 1200 zł	53	28	19	124
Ocena własnych war. mater.				
Złe	51	37	12	97
Średnie	48	40	12	285
Dobre	54	36	10	298
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	80	13	7	23
Raz w tygodniu	51	37	12	318
1-2 razy w miesiącu	57	36	7	110
Kilka razy w roku	42	47	11	149
W ogóle nie uczestniczy	50	32	19	78
Poglądy polityczne				
Lewica	53	36	12	112
Centrum	47	40	13	225
Prawica	57	34	9	255
Trudno powiedzieć	41	45	13	88

Tabela 4. Czy wie Pan(i), jak odróżnić oryginalną, legalnie wyprodukowaną:
kasetę, płytę, program komputerowy od nieoryginalnych,
wyprodukowanych nielegalnie?

(%)

	Raczej tak	Raczej nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	34	4	680
Płeć				
Mężczyźni	68	28	4	353
Kobiety	55	41	4	327
Wiek				
18-24 lat	73	26	1	149
25-34	65	30	5	200
35-44	65	32	3	143
45-54	48	48	4	119
55-64	40	49	10	54
65 lat i więcej	68	32	0	16
Miejsce zamieszkania				
Wieś	57	39	4	200
Miasto do 20 tys.	61	33	5	86
20-100 tys.	61	35	4	142
101-500 tys.	62	34	5	128
501 tys.i więcej mieszk.	73	25	1	125
Wykształcenie				
Podstawowe	57	40	4	88
Zasadnicze zawodowe	55	38	7	139
Średnie	61	36	3	299
Wyższe	73	23	3	154
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	78	20	2	84
Prac.umysł.niż.szczebla	61	35	4	99
Pracownicy fiz.- umysł.	62	34	4	71
Robotnicy wykwalifikowani	66	28	6	93
Robotnicy niewykwalifik.	64	33	3	54
Rolnicy	22	78	0	11
Pracujący na własny rach.	63	33	5	54
Bierni zawodowo				
Renciści	39	55	5	25
Emeryci	46	45	9	41
Uczniowie i studenci	70	27	3	76
Bezrobotni	48	49	3	41
Gospodynie domowe i inni	60	40	0	31
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	64	31	5	151
spółce właścicieli	70	24	6	67
prywatnych i państwa	66	31	3	235
sekt. pryw. poza rolnict.	37	63	0	16
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	73	23	4	38
301-500	56	39	5	75
501-900	58	39	3	131
901-1200	63	34	3	87
Powyżej 1200 zł	64	33	4	124
Ocena własnych war. mater.				
Złe	55	41	4	97
Średnie	61	36	3	285
Dobre	66	30	5	298
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	57	43	0	23
Raz w tygodniu	64	33	3	318
1-2 razy w miesiącu	55	38	7	110
Kilka razy w roku	61	34	6	149
W ogóle nie uczestniczy	69	31	0	78
Poglądy polityczne				
Lewica	64	33	3	112
Centrum	64	33	3	225
Prawica	62	34	4	255
Trudno powiedzieć	53	40	7	88

Tabela 5. Czy kupując tego rodzaju produkty zwraca Pan(i) uwagę na to, czy są oryginalne i pochodzą z legalnych wytwórni czy też nie zwraca Pan(i) na to uwagi? 1 - Zwracam na to uwagę; 2 - Nie zwracam na to uwagi

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	50	48	3	680
Płeć				
Mężczyźni	48	48	4	353
Kobiety	51	47	2	327
Wiek				
18-24 lat	45	51	4	149
25-34	48	49	3	200
35-44	49	50	2	143
45-54	54	45	1	119
55-64	59	39	2	54
65 lat i więcej	67	31	3	16
Miejsce zamieszkania				
Wieś	39	56	5	200
Miasto do 20 tys.	52	45	3	86
20-100 tys.	51	47	2	142
101-500 tys.	64	35	1	128
501 tys.i więcej mieszk.	50	49	1	125
Wykształcenie				
Podstawowe	47	50	3	88
Zasadnicze zawodowe	46	53	1	139
Średnie	46	50	4	299
Wyższe	63	36	2	154
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	65	33	2	84
Prac.umysł.niż.szczebła	50	47	4	99
Pracownicy fiz.- umysł.	43	57	0	71
Robotnicy wykwalifikowani	44	54	2	93
Robotnicy niewykwalifik.	42	53	5	54
Rolnicy	34	66	0	11
Pracujący na własny rach.	56	40	4	54
Bierni zawodowo				
Renciści	56	39	5	25
Emeryci	63	36	1	41
Uczniowie i studenci	48	48	4	76
Bezrobotni	42	55	3	41
Gospodynie domowe i inni	48	52	0	31
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	52	44	4	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	52	48	0	67
sekt. pryw. poza rolnict.	48	50	2	235
prywatnym gosp. rolnym	46	54	0	16
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	49	42	9	38
301-500	42	56	2	75
501-900	47	51	2	131
901-1200	47	51	2	87
Powyżej 1200 zł	56	41	3	124
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	51	0	97
Średnie	44	52	4	285
Dobre	56	42	2	298
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	60	40	0	23
Raz w tygodniu	52	46	3	318
1-2 razy w miesiącu	45	50	5	110
Kilka razy w roku	44	53	3	149
W ogóle nie uczestniczy	56	44	0	78
Poglądy polityczne				
Lewica	53	43	4	112
Centrum	54	43	3	225
Prawica	49	48	2	255
Trudno powiedzieć	37	62	1	88

Tabela 6. Gdyby miał(a) Pan(i) do wyboru kasetę, płytę lub program komputerowy oryginalny, wyprodukowany legalnie, ale droższy i podobny wyrób nieoryginalny, wyprodukowany nielegalnie, ale tańszy, to kupił(a)by Pan(i): 1 - raczej wyrób droższy, ale oryginalny, wyprodukowany legalnie; 2 - raczej wyrób tańszy, chociaż nieoryginalny, wyprodukowany nielegalnie

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	44	42	14	680
Płeć				
Mężczyźni	41	44	15	353
Kobiety	47	41	12	327
Wiek				
18-24 lat	37	50	13	149
25-34	39	48	13	200
35-44	45	39	17	143
45-54	47	38	15	119
55-64	65	25	10	54
65 lat i więcej	70	25	4	16
Miejsce zamieszkania				
Wieś	38	51	11	200
Miasto do 20 tys.	51	37	13	86
20-100 tys.	49	35	16	142
101-500 tys.	57	30	13	128
501 tys.i więcej mieszk.	30	53	17	125
Wykształcenie				
Podstawowe	43	45	12	88
Zasadnicze zawodowe	42	46	12	139
Średnie	41	44	15	299
Wyższe	52	34	14	154
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	50	35	15	84
Prac.umysł.niż.szczebła	42	39	18	99
Pracownicy fiz.- umysł.	43	35	22	71
Robotnicy wykwalifikowani	39	50	11	93
Robotnicy niewykwalifik.	47	43	9	54
Rolnicy	36	44	20	11
Pracujący na własny rach.	47	34	20	54
Bierni zawodowo				
Renciści	56	39	5	25
Emeryci	59	30	11	41
Uczniowie i studenci	31	57	11	76
Bezrobotni	45	45	11	41
Gospodynie domowe i inni	44	53	2	31
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	45	40	15	151
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	53	32	15	67
sekt. pryw. poza rolnict.	39	45	16	235
prywatnym gosp. rolnym	47	39	14	16
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	51	33	16	38
301-500	40	52	8	75
501-900	41	46	13	131
901-1200	41	45	14	87
Powyżej 1200 zł	51	42	7	124
Ocena własnych war. mater.				
Złe	41	41	18	97
Średnie	42	44	14	285
Dobre	47	42	12	298
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	64	29	7	23
Raz w tygodniu	47	41	12	318
1-2 razy w miesiącu	43	45	13	110
Kilka razy w roku	36	50	14	149
W ogóle nie uczestniczy	42	36	23	78
Poglądy polityczne				
Lewica	42	44	15	112
Centrum	42	43	15	225
Prawica	51	39	9	255
Trudno powiedzieć	30	47	23	88